

zastaranje dokazati nameščenčev nasprotnik, sem prepričan, da bodo sodišča prišla na to, da o zastaranju sploh ne bodo resno razpravljala, preden službodajalec ne bo dokazal, da je bil nameščenec po pokojninskem zavodu že prej kakor pred tremi leti poučen, da je oškodovan in za koliko.

Književna poročila.

Maklecov Aleksander: 1. »Das neue jugoslawische Jugendstrafrecht«. Posebni odtis iz »Zeitschrift für Strafrechtswissenschaft« (Berlin), 1931.; str. 346—359.

2. »Psihoanaliza in kazensko pravo«. Posebni odtis iz 3. št. »Ljubljanskega Zvona«, 1931.; str. 188—201.

3. »Ehe und Familie in Sowjetrussland«. Posebni odtis iz Hochland (München und Kempten), 1931.; str. 507—524.

Če slovenska pravniška srenja sledi z zanimanjem znanstvenemu delu akademskih učiteljev na ljubljanski juridični fakulteti, ji pač ne bo odveč, da vsaj z nekoliko stavki pozdravimo resnično živahno in temeljito delovanje prof. Aleksandra Maklecova, ki zaseda stolico »za kazensko pravo s posebnim ozirom na kriminalnopravno politiko«. Baš v smeri kriminalnopravne politike pa se krečejo vse tri gori navedene razprave, ki jim hočemo na kratko ugotoviti karakteristične poteze. — Prva, ki razpravlja o jugoslovanskem mladinskem kazenskem pravu, ni zgolj reprodukcija zakonitih določb, ampak tudi kratak, jedrat posnetek zgodovine tega prava. Samo po sebi razumljivo, da oblikuje pravilno relacijo med poglavjem o mlajših maloletnikih iz kazenskega materialnega in formalnega prava, kar ni samo za tuje pravniške kroge zanimivo, katerim je seveda razprava namenjena, ampak tudi za naše pravnike poučno, ki bi le pri natančnem proučevanju prišli na to, da in kako so določbe k. z. nadopolnjene in poglobljene v k. p. — Druga studija se po pravici obrača na širše kroge slovenske inteligencije vobče. Freudovi nauki, sami po sebi zanimivi, so po pisatelju vestno prikazani; morda bi bilo kazalo, da bi se bili navedli nekateri značilni primeri iz praktičnega življenja, ki bi še nazorneje učinkovali, kakor se more to od zgolj znanstvenih izvajanj pričakovati. Popolnoma pa se strinjamo s pisateljem, ko je ugotovil, da je Freudova teorija vrhunec znanstvenega zanimanja in pričakovanja senzacionalnih novih odkritij — že prekoračila. Tretja razprava je krasno sestavljen spis, ki upošteva vse vire, zlasti tudi tiste, ki so pisatelju kot ruskemu učenjaku dostopni, ki nikjer ni zatajil svoje ljubezni do svojega naroda, a niti z eno besedo ni prekoračil meje popolne objektivnosti, ko poroča, kaj so boljševiki napravili iz institutov »zakona« in »rodbine« in kakšne so posledice rušenja teh socialnih dobrin. Ne moremo bolje označiti pomembnosti te male, ali vsebinsko bogate studije, kakor da izrazimo željo, naj bi izšla — morda izpopolnjena na najnovejši čas — tudi še v slovenskem jeziku. **Dr. Metod Dolenc.**

Dr. Kos Milko: Studija o Istarskom razvodu. Preštampano iz 240. knjige »Rada« Jugosl. akademije znanosti i umjetnosti. Zagreb, 1931. Str. 99.

Vzorna studija bodi prikazana tudi v našem strokovnem listu. Malo bo tako temeljitih del iz naše pravne zgodovine, ki bi mogla na toliko strani zanimati: čiste, pravne in prosvetne zgodovinarje, sociologe, na vse zadnje celo jezikoslovce. Naziv »Istarski razvod« ni originalen, ampak skovanka zaradi kratkega in točnega izraza za znanstveno uporabo. Po svoji vsebini je listina, ki govori o dolgotrajnih, večmesečnih obhodih meja ozemlja raznih vladarjev, zlasti pa pazinsko-metliškega kneza Albrehta IV. Izvirnika listine nimamo več, ali poznani so doslej že trije prepisi hrvatskega izvirnika, dva prevoda na latinski jezik (po hrvatskem tekstu), trije prevodi na italijanski jezik. Vsi so datirani v svojem kontekstu z letnico 1325 (t. j. približno 45 let po postanku Vinodolskega statuta in približno 30 let pred nastankom Dušanovega zakonika).

Dr. Milko Kos je v naznanjeni studiji kritično prikazal celokupno doslejšnjo književnost o Istrskem razvodu v pogledu njegove redakcije, prevodov in rokopisov, podal njegovo stvarno vsebino, analiziral ga raz vidik diplomatike, nato pa se je lotil z vso vnemo najzanimivejšega vprašanja, kako, kje in zakaj je ta velepomembna listina nastala. Tu je pisatelj hodil svoja pota in pokazal vso svojo znanstveno globino. Z največjo akribijo je ugotovil po imenih in življenjski dobi oseb, ki so v listini navedene kot udeleženci obhodov, dalje po časovni pripadnosti krajev, ki so v listini imenovani, »dies a quo« v l. 1374. in »dies ad quem« v l. 1502. kot letnice nastanka »razvoda«. Pri tem je prišel do posledka, da je Istrski razvod, ki ga poznamo danes, kakor še toliko drugih listin izza poznega srednjega veka, falsifikat. Toda moral je biti sestavljen po avtentičnih dokumentih, vendar ne l. 1325., ampak šele po smrti gori omenjenega kneza Albrehta IV. (1374), ko je prišla njegova knežja posest po prej sklenjenih pogodbah pod habsburško oblast. Kraj postanka, meni pisatelj, je treba iskati v Pazinu, kjer da so ta »razvod« bržčas inspirirali habsburški vladni krogi v svojo korist.

V označenem vnanjem zgodovinskem okviru pa nudi ta listina čitateljem momentov, ki morajo zanimati na toliko strani, kakor smo to uvodoma pripomnili. Ne moremo si kaj, da ne bi poudarili, kako lepo se ujemajo podatki o nekih pravnih institutih ali običajih sredi Istre z onimi, ki so že ugotovljeni za vinogorsko ozemlje Dolenjske, n. pr. spomladanski obhodi gorice vinogorskega gospoda (gl. str. 22), način ustanavljanja mejâ (str. 23), ljudsko sodišče (»Paznici imajo kod crkve sv. Petra sudsko pravo samo jedan put na godinu«: str. 64). Če uporabljâ naš Andrej Recelj l. 1582. v svojem prevodu gorskih bukev izraz »imenje« za označbo kmetije, ga pač ne bomo smeli smatrati za njegovo skovanko, ko se pa isti izraz nahaja že v Istrskem razvodu nekako — 200 let prej.

Razpravi so priloženi kartica Istre in trije obširni indeksi, namreč oseb, krajev in stvarnih izrazov; tu utegneta dobiti sociolog in filolog lepega gradiva za svoje strokovno področje. V poedinosti se tu seveda ne moremo spuščati. —

Naj zaključimo ta prikaz s toplim priznanjem pisatelju, ki nam je s svojo studijo znanstveno neizpodbitno predočil, kako tesne so naše veze z Istro, ne samo po jeziku, ampak tudi po zgodovini. **Dr. Metod Dolenc.**

Drost Heinrich: Das Ermessen des Strafrichters. Zugleich ein Beitrag zu dem allgemeinen Problem Gesetz und Richteramt. Berlin. Heymanns Verlag. 1930. Str. XVI + 232.

Problem borbe med močjo zakona in sodniško oblastjo zanima tudi nas, ki živimo v dobi izvršene, če tudi ne dovršene reforme kazenskega prava in postopka, a v dobi preosnavljajočega civilnega prava. Saj so se tudi iz slovenskega sodniškega kadra že čuli glasovi o priporočljivosti sodbâ brez utemeljajočih razlogov... V takih prilikah naj prikažemo ogrođe gori navedenega dela iz šole profesorja dr. Graf zu Dohna (Bonn), čigar hvaležnim učencem se Drost odkrito priznava. Njegova knjiga preiskuje najprej okvir mejâ, v katerih vežejo zakonske norme sodnike in prikazuje, v kolikerih primerih daje zakon sam sodniku na prosto, da odloča po svojem preudarku. Da se bavi Drost z vso obširno literaturo novejšega časa o tem vprašanju (zlasti: Kelsen, Fehr, Laun, Thomann so mu mejniki), je samo po sebi razumljivo; žal, da ne seže pri tem preko vrste nemških avtorjev. Važen je izsledek, do katerega pride pisatelj ob kritičnem rešetanju pojmov: Sodniška svoboda je vendarle vezana in ni prosto izbiranje med poljubnimi mnenji, ni subjektivno vrednotenje, temveč ugotovitev družabnega presojevanja vrednosti, ki naj se kot vrednostna sodba sklada s celokupno pravno zgradbo. Sodnik naj torej tudi tam, kjer mu zakon daje svobodo, ker o nekem vprašanju ne govori ali pa daje sodniku izrečno prostost izbiranja, tako razsodi, da zasluži osnova njegove odločbe postati del zakona. Po takih uvodnih izvajanjih pride pisatelj do jedra svoje razprave: Kakšna svoboda naj bo dovoljena kazenskemu sodniku po zakonu? Razgrinja nam zgodovinsko sliko izza dobe Beccariae, Montesquieuja, ki sta razglabljala pravilno proporcijo med kaznijo in dejanjem, razlaga Voltairjev rek, da pomenja, prost biti, od nikogar razen od zakona odvisen biti, razpravlja o vplivu francoskih prosvetlencev na razvoj nemškega kazenskega zakonodavstva, prihaja preko Feuerbacha do Savignyjevega historizma. Tudi ta se izbrusi, zakonsko pravo se odklanja, pojavlja se zahteva, da sodnik naj ne bo vezan na zakone. Ta juristični modernizem, razlaga Drost, ima svoje korenike v racionalizmu, a racionalistično pojmovanje socialnega življenja poraja — socialni utilitarizem, ki ga je že Bentham povzdignil za vladajoče načelo zakonodajne politike. Rudolf v. Ihering postane loče teleoloģične uporabe prava. — Drost pobija nauke prostopravne šole. Tudi dandanes veleva tako korist celokupnosti, kakor tudi vsakega poedinca, da naj ostane prvenstvo zakona nad sodniškim prostim preudarkom. Zakon naj kar mogoče natančno predpiše, kako je uporabljati njegove določbe; prosti preudarek mora biti le izjema. V kazenskem pravu naj se zakoni zgradé na prvenstveno vodilni misli specialne prevencije, ki pa mora upoštevati vsaj idejno tudi cilje generalne prevencije. Dosledno tej svoji tezi zahteva Drost, da morajo biti dejanski stani objektivirani po zakonu, kot pogoj primera kaznovalne pravice, in raziskuje v tej zvezi pojme legalitete, poskusa, določitve pravnih posledic obsodbe, vse pod glavnim vidikom, da naj se ustvarja zaupanje do kazenske justice in kazensko-pravne zakonodaje. Zanimive, če tudi ne povsem nove, so nadaljnje teze, da mora sodnik mišljenje (Gesinnung) zločinca poizvedeti, ker je kriminalna opasnost lastnost, ki temelji v mišljenju, v značaju storilca...;

toda mišljenje storilca bodi le predmet sodniške raziskave, predmet sodbe pa bodi zločinčeva kriminalna opasnost! Ne poraja namreč vsako pravo sovražno mišljenje kriminalne opasnosti, pa niti ni vsaka kriminalna opasnost posledica pravo sovražnega mišljenja. Da postane iz mišljenja, pravo sovražnega, kriminalna nevarnost, je treba volje, poguma, dražljajev in udejstvovalne sposobnosti. Nasprotno pa se ne more trditi, da imajo hudodelci iz malomarnosti ali zločinci, ki so započeli zločin trenutno, pravo sovražno mišljenje: neprevidnost ni sovražnik prava. (In vendar šteje naš kaz. zak. en dejanski stan malomarnostnega delikta — kot zločinstvo; neprevidnost mu je velika opasnost!) Iz teh vidikov obravnava Drost institute moderne zakonodaje: pogojno obsodbo, nedoločno kazensko sodbo, izvrševanje kazni, pa tudi izobrazbo sodnikov. — Moderno kazensko pravo nalaga z razširitvijo prostega preudarka sodnikom veliko odgovornost napram občestvu. Tistim, ki hočejo globlje razmišljati o pomenu prostega preudarka v okviru kazenskega zakona, bo Drostova knjiga dobrodošel kažipot.

Dr. Metod Dolenc.

Rabinowicz Léon, privat docent à l'Université de Genève. **Mesures de Sûreté. Etude de politique criminelle. Préface de Enrico Ferri.** Paris. 1929. Str. 174.

Monografična literatura o očuvalnih odredbah v francoskem jeziku ni velika. Avtor pričujoče knjige je Poljak, ki predava kot privatni docent na univerzi v Ženevi. Svoje specialne kriminološke študije je izpopolnil v »Scuola d' applicazione giuridico-criminale«, ki jo je ustanovil pokojni prof. Enrico Ferri v Rimu. V predgovoru h knjigi Rabinowicza priporoča Ferri svojega učenca kot pristaša italijanske pozitivistične kriminalne šole, njegovo delo pa »comme un fruit savoureux d' une jeune et féconde vitalité«. S svoje strani posvečuje g. Rabinowicz svojo knjigo Ferriju, »ki nosi že polstoletja s čudovito življensko močjo po svetu plamenico nove kriminalne-pravne vede, bolj človeške in hkrati bolj učinkovite«. Ta emfastični način je vobče značilen za izvajanja mladega pisatelja. Knjiga je napisana s prav mladeniškim zanosom, vsebinsko pa žal precej površna.

Avtor izhaja iz prepričanja, da je institut kazni neki atavistični ostanek stare dobe. Brez usmiljenja ga je treba izbrisati iz novih zakonikov ter ga nadomestiti vseskozi s sistemom očuvalnih odredb. Lombrozov, v novejši teoriji povsem omajani nauk o rojenem zločincu smatra Rabinowicz kot neizpodbitno resnico. Razvoj kazenskega prava v novejši dobi označuje kot triumfalno zmago idej italijanske pozitivistične šole itd.

Pretirani in nekritični radikalizem je menda vzrok temu, da hvali pisatelj na več mestih Sovjetski kazenski zakonik. Vprav v njem vidi najbolj dosledno izvedene principe italijanske pozitivistične šole (»... Un Code pénal qui s' inspire strictement des principes fécondes de la glorieuse école italienne«). (Str. 120.) Sovjetski zakonik je, po mnenju g. Rabinowicza, kodeks bodočnosti »est un Code d' avenir«! (Str. 105).

Očuvalne odredbe razmotriva avtor s stališča kriminalne politike, ki je, po njegovem mnenju, poklicana, da nadomesti prejšnjo penitenciaro vedo in penologijo.

Rabinowicz razlikuje v razvoju očuvalnih odredb tri stopnje: prvi primitivni štadij označuje nesistematično in slučajno uveljavljenje posameznih očuvalnih odredb v kazenski zakonodaji; drugi tkzv. organski štadij se začneja s Stooosovim švicarskim osnutkom kazenskega zakonika, ki je prvič oblikoval zadevne ukrepe kot zaokrožen sistem, ki naj izpopolni prejšnji sistem kazni; tretji štadij je uvedla zmaga novih načel socialne zaščite v novejši italijanski zakonodaji (projekt justičnega ministra Rocco, sedanji italijanski kaz. zakonik iz l. 1930.).

Periodizacija, ki jo predlaga g. Rabinowicz, je precej umetno zgrajena. Saj uveljavlja tudi projekt Rocco isto dualiteto kazenskih sankcij (le dualisme de la répression) kakor vsi ostali reformirani evropski zakoniki in načrti razen sovjetskega! In prav proti tej dualiteti nastopa zelo ostro pisatelj v teoretskem delu svoje knjige. Izhajajoč iz svoje osnovne teze, bi moral avtor prav za prav dati prednost Ferrijevemu načrtu iz l. 1921, a ne italijanskemu kazenskemu zakoniku iz l. 1930.

V poslednjem poglavju svoje knjige podaja avtor očrt sistema očuvalnih odredb v poljskem osnutku k. z. iz l. 1922. Tudi s tem ni zadovoljen in mu očita njegovo zmernost in previdnost pri uveljavljanju modernih načel kazenske represije.

Vse to kaže, da je avtor preveč enostransko usmerjen, in to kviri vtis njegove sicer zelo zanimivo napisane knjige. Žal je v tej več navdušenja za nove ideje, kot pa resnične poglobitve v zelo zamotani problem pravne konstrukcije in kriminalno-politične ocene očuvalnih odredb.

Aleksander Maklecov.

Dahm Georg: Die Zunahme der Richtermacht im modernen Strafrecht. H. 78: Recht und Staat in Geschichte und Gegenwart: I. C. B. Mohr (Paul Siebeck), Tübingen; 1931. Str. 23.

Pisatelj te razprave je privatni docent na univerzi v Heidelbergu, razpravo samo pa je priredil po svojem nastopnem predavanju. Rekli bi, da dobivajo take vrste razprave v Nemčiji — morda radi težavnih razmer v knjigotržnih obratih — tipizirano, silno zbito obliko, tako, da jih le redkokrat ne deneš z nevoljo iz rok. Tudi prikazana razprava je zbita in polna skovanih novih izrazov; ne čita se gladko. Toda odlikuje se po znamenitosti problema in globokournih izražanjih. Ni samo v Nemčiji nastopila kriza glede zaupanja v kazensko pravosodje. Tudi naš novi kazenski zakonik je silno razširil sodniško moč, zato naj pregledamo, kakšne misli podaja Dahm k vprašanju sodniške moči. — On ugotavlja, da moderno kazensko zakonodavstvo ustvarja elastičnejše pravo. Kjer sodnik ne dobi premege odgovora iz zakona, tam sme izpopolniti zakonske praznine s pomočjo »prekozakonitih norm«. V tem smislu, da se je ustalil pojem »prekozakonitega stanja skrajne sile« (übergesetzlicher Notstand), ki je imel tako važno vlogo v znanih »Fememordfälle«. Dahm je dalje s fino potezo pokazal na to, da temelji naklep na psiholoških, malomarnost pa na etičnih elementih. Kdaj pa nastane dolžnost samosvoje motivacije, kdaj utegne predstava uspevka postati zločin ovirajoči protinagib, tega zakonodajec ni povedal in ni mogel povedati; to se da spoznati samo po »prekojurističnih normah«. Sicer pa znanstvena prepričanja dandanes niso toliko logična posledica umovanja, kakor miselni simbol notranjega zadržanja in pojavljanja političnega prepričanja, po katerem se odloča, ali je bilo mo-

goče, da se normi primerno zadržanje pričakuje in tudi zahteva. Sodnik more samo socialne interese oceniti po zakonu, individualne pa — mora sam od sebe določiti. Kolikor pa se pri tem drži kulturnih norm, zadene ob kulturno bedo današnjih časov. Kriza nezaupanja do kazenskega pravosodja je kriza kulture. Dobrota kazenskega pravosodja ne zavisi dandanes od dobrih zakonov, ampak od človeških lastnosti sodnikov, pa tudi ne od njihovih tehničnih sposobnosti glede uporabljanja zakonov, temveč od njihove izobrazbe, svetovne gibčnosti in čuta odgovornosti napram poedincu, družbi in državi. — Menda se ne varamo, da gredo vsa ta izvajanja v prilog sodnikov-lajikov, seveda visokokulturnih inteligentov. Saj smo baš te dni čitali pledoje za uvedbo lajikov kot sodnikov-poedincev za manjše zadeve. Nad vse zanimiv proces se obeta: razširjenje sodne oblasti, ki vodi do sodnikov, ki jim znanje zakonov ni glavna stvar, dasi naj ostane vendarle pri zakonih kot emanaciji volje države, torej skupnosti vseh državljanov... Da h m temu procesu pripravlja pot, če pravi, da je samo tamkaj mesta za obsodbo, kjer bi se bil storilec po presoji povprečnega človeka mogel, pa tudi moral drugače zadržati.

Dr. Metod Dolenc.

Dr. Matijević I. — Dr. Vesel J.: O odgovornosti države i sudija za šteta. Uvodnu riječ napisao dr. Dolenc Metod. Zagreb. Obnova. 1930. Str. 156. Cena 40 Din.

Pod naznanjenim enotnim naslovom prinaša knjiga dvoje razprav. Na prvem mestu razpravlja dr. Matijević o civilnopravni odgovornosti države in sodnikov, kakor je urejena sedaj po čl. 25 z. o sodnikih rednih sodišč. V drugi razpravi utemeljuje dr. Vesel dolžnost države, dati odškodnino za neupravičeno odrejeni sodni pripor in preiskovalni zapor.

Vprašanje odgovornosti javnih organov je silno zamršeno, ker se teoriji še do danes ni posrečilo, dognati pravi temelj te pravne ustanove in se zediniti nanj. Dočim smatrajo eni zahtevek na povračilo škode, povzročene z nepravilnim ravnanjem organov za javnopraven, ga za zasebnopravno obvezo proglašajo drugi in z njimi tudi dr. Matijević, dasi ne podaja za svoje naziranje razlogov. To naziranje mu lajša stališče pri razpletanju sestavin sodniške odgovornosti, ker se more brez pridržka sklicevati na državljansko pravo. V ostalem se za razlago pisec poslužuje starejših partikularnih zakonitih določb, ki jih ne smatra še popolnoma derogirane, da izpolni z njimi vrzeli čl. 25. S tem načinom interpretacije, ki vidi v časovno različnih normah edinole obseg izrečenih pravil in zato v kasnejših le nadomestitev prejšnjih v toliko, kolikor se prejšnje materije izrečno dotikajo, se ne moremo strinjati. Ne gre vedno za to, ali je kasnejši zakon popolnejši, odločilna je tudi svrha, zakaj je bil novi predpis sploh izdan. In ta je tu: enotna ureditev vprašanja za vso državo. Sicer se preko formalnega zedinjenja ne dokopljemo nikdar do materialno enega prava v državi, kar je menda jedrovito pokazala prvotna podobna, a pozneje splošno opuščena razlaga glave IX. in X. srb. k. z. Zato smatramo vse partikularne predpise o sodniški odgovornosti v celoti za razveljavljene vsaj s čl. 25, ne da bi kazali podrobno na naziranje, ki so ga izrekli že Jovanović, Sajović, Tasić in Zuglia, da je z enako močjo učinkoval že čl. 18 vidovdanske ustave in da trdi komentar Verona-Zuglia k e. p. p. (str. 124), da nekatere določbe tega člena še nadalje veljajo, dasi je bila vidovdanska

ustava razveljavljena. Kakor pa je upoštevati bivše pravo, ki nanj kot prvotno podlago sedanjega tako lepo kaže dr. Dolenc v uvodni besedi k tej knjigi, pogrešamo pri zgodovinskem orisu uredbe sodniške odgovornosti sploh prikaz o ureditvi tega vprašanja po bivšem srbskem pravu. In vendar je dalo to z zakonom z dne 4. marca 1911, zlasti s čl. 40 in 41 vzorec sedanjemu čl. 25. Srbsko pravo z upoštevanjem dotične judikature nam mora služiti v prvi vrsti pri razlagi predpisov o sodniški odgovornosti. To tudi, če bi pritrdili avtorju, da prejšnji partikularni predpisi niso bili v celoti razveljavljeni (str. 52).

Prva razprava ima poleg zgodovinskega uvoda (str. 13—40) v posebnem delu devet poglavij: občne pripombe o pogojih odgovornosti, vpliv čl. 25 na prejšnje predpise o sindikatni odgovornosti, stranke, prekršitev službene dolžnosti in sodnikova krivda, učinjena škoda, pravnomočnost sodne odločbe, zastaranje in odškodnina za neupravičeno odtegnitev svobode. V vseh poglavjih odkriva pisec v širokorazpletenih razmotrivanjih, ki kažejo na globoko premišljenost, celo vrsto vprašanj, ki se podajajo ob tolmačenju čl. 25. Nekaterih, ki se utegnejo različno tolmačiti, naj se dotaknemo tudi v tem poročilu.

Po svoji zasnovi je vprašanje obravnavano bolj s pasivnega stališča, namreč s stališča sodniške odgovornosti, ne z vidika zahtevka, ki nastane oškodovancu po sodniškem dejanju. V tem razvija pisec pravilno, da nastopa kot aktivna stranka v regresni pravdi edinole država in tudi takrat, ako je bila ona sama oškodovana (str. 55). Toženi morejo biti sodniki, in sicer vsi brez razlike, bodisi zaradi izvrševanja sodniških bodisi drugih (upravnih) z zakonom jim naloženih poslov (str. 72, 84), častni sodniki, pristavi, sekretarji in pripravniki, nadalje osebe, našete v čl. 47 uvod. z. k. c. p. p. Ob tej priliki bi bilo umestno, da bi se pisec dotaknil vprašanja, kaj s protipravnimi čini prisilnih in stečajnih upravnikov, cenilcev. Tenkočutno je razlikovanje med protipravnimi dejanji, izvršenimi uradoma (»u službenoj dužnosti«) in prilikom izvrševanja uradne dolžnosti (str. 69). Za poslednja bi odgovarjal sodnik, če tudi ne bi bilo čl. 25, saj gre pri tem za dejanja, ki se dajo odločiti od javne službe. Avtorjevo opažanje pa nas pouči, da je oškodovancu tudi v tem primeru odgovorna edinole država. Mi bi to izvzeli za naklepna dejanja, kazniva po kazenskem zakonu. Vodi pa avtorjevo razlikovanje do logičnega rezultata, da je sodnik iz dejanj, izvršenih prilikom izvrševanja uradne dolžnosti odgovoren vselej, za uradoma izvršena dejanja pa le, ako jih je učinil zlonamerno ali iz skrajne malomarnosti (str. 69).

Pri razmotrivanjih, kdaj je podana sodnikova krivda, je najtežje vprašanje glede pravnega tolmačenja zakonitih predpisov. Pridružujemo se piscu in poudarjamo še odločneje nego on, da krivde ne more ustanoviti pogrešna interpretacija zakona, razen ako ni očitno protizakonita (str. 100). Iz tega pa se sme upravičeno izvajati, da se je treba zoper oškodovalno dejanje poslužiti vseh pravnih sredstev, izvzemši da sta škoda in krivda sodnikova podani očitno. Sicer bi bilo tolmačenje zakona predmet tako odškodninske kakor regresne pravde in bi troje sodišč v treh pravadah tolmačilo iste zakonite predpise glede iste stvari. Avtor nasvetuje izžrpanje pravnih sredstev zgolj v odvrnitev očitka, da bi

oškodovanec utegnil odkloniti nastalo mu škodo (str. 115). Kazati nam je pri tem tudi na določbo § 153 c. p. p. (ali § 51 c. pr. r.).

K vprašanju, kako se določi krivec, ako je bilo sklenjeno oškodovalno dejanje v senatu več sodnikov, pripominja pisec pravilno, da so posvetovalni zapisniki tudi za državo, ako nastopa kot tožiteljica, tajni in da mora zaradi tega tožiti vse člane senata solidarno. To pravilo bi razširili na področje vse države, torej tudi na področje apelacijskih sodišč v Ljubljani, Sarajevu, Splitu in Zagrebu, kjer naj po avtorjevem naziranju veljajo še prejšnji različni predpisi (str. 105, 106). Prav pri tej točki bi kazalo, ozirati se na prejšnjo srbsko judikaturu, zlasti pod kakimi pogoji je dovoljevalo kasacijsko sodišče v Beogradu, da se tožijo sodniki za odškodnino. Iz te prakse bi se dobili vidiki glede regresnih zahtevkov sodnikov — senatnih članov med seboj.

Glede zastaranja odškodninskega in regresnega zahtevka tolmači pisec sicer pravilno, kdaj znaša zastaralni rok devet mesecev, kdaj tri leta. Nerazumljiva je pa njegova opazka, da je prijaviti prigovor zastaranja na prvem naroku, ker bi se sicer smatralo, da se je temu prigovoru molče odrekel (str. 117). To naziranje nima nobene opore v § 1501 o. d. z., ki se nanj sklicuje pisec, še manj seveda v procesualnih zakonih. Tudi ne v bosansko-hercegovskem c. p. (§§ 98, 326), po katerem so v omejenem obsegu dopustne nove dejanske navedbe, dokazi in celo novi zahtevki glede pripadkov tudi v prizivnem postopku (§§ 317 do 323). Nasprotno bi bilo preiskati, ali bo določba sodn. z., da se sme prigovora zastaranja poslužiti celo v tretji instanci, spričo določb o postopanju pravnih sredstev novejšega c. p. še veljala. Kazalo bi ob tej priliki upoštevati tudi procesualne institute postranske intervencije in obvestitve regresnega zavezanca o odškodninski pravdi (§§ 118 — 122 c. p. p.) in razmotrivati učinek na regresni zahtevek, ako se je v odškodninski pravdi eno ali drugo opustilo.

Zadnje poglavje obravnava vprašanje odškodnine za neupravičeno odtegnitev svobode po sodniku. Glede na določbe §§ 466 — 475 k. p. je bilo potrebno, da se je pisec dotaknil tudi tega vprašanja. Poleg zahtevka zoper državo, čigar pogoji so podani po citiranih določbah k. p., ima oškodovani tudi odškodninski zahtevek po čl. 25 sodn. z., ki se od prvega razlikuje tako po pogojih in obsegu. Tudi v tem poglavju je razmotrivano marsikatero podrobno vprašanje, ki čitatelja opozori na težavnosti materije in na piščevo poglobitev vanjo.

V rahli zvezi s tem poglavjem je druga razprava dr. Vesela o odškodnini za neupravičeno odrejeni sodni pripor in preiskovalni zapor. Razprava je s prav majhno izjemo dobesedno povzeta istoimenskemu avtorjevemu referatu na II. pravniškem kongresu v Ljubljani. Podani so izsledki tega kongresa, novejša literatura in nekaj statističnih podatkov o obtežitvi državne blagajne po predlagani odškodnini. Referat je pisan jasno in logično ter z velikim prepričanjem, da gre za pravično stvar.

Poročilo sklepamo z besedami dr. Dolenc, da bo vsak dobil iz knjige jasno sliko o stanju problema, migljajev, kako rešiti zamotana vprašanja in mnogo pobud za samostojno reševanje naznačenih problemov. To moramo avtorjema odkrito priznati in zaradi tega knjigo toplo priporočamo.

Dr. Rudolf Sajovic.

Dr. Dolenc Metod: Kodifikace trestního práva hmotního a procesního. Zprávy ústavu slovanských práv. Č. 2. Bratislava. Dr. R. Rauscher. 1931. Str. 60.

Kot drugi zvezek izvestij zavoda za slovanska prava, ustanovljenega na pravniški fakulteti univerze Komenskega v Bratislavi, je izdal tamošnji univ. prof. dr. Rauscher naznanjeno knjigo. Z njo je pisec dr. Dolenc podal inozemstvu zaokroženo poročilo o zakonodajnih pripravah in delih za zenačenje kazenskega, materialnega in formalnega prava v Jugoslaviji. Pa še več nego samo to, kajti razprava ni zgolj poročilo o ustanovitvi in delovanju komisij ter odsekov, ki so pripravili zakonsko besedilo, pisatelj je pričel svojo razpravo z dobo, o kateri more po pravici trditi, da se da od takrat dalje zasledovati razvoj kazenskega prava v jugoslovenskih pokrajinah, to je po njegovem naziranju od 18. stoletja dalje. Posamezne pomembnejše pravne ustanove pa so omenjene še iz starejših časov.

Tako nam knjiga obudi pred očmi sliko o poroti v Dušanovi Srbiji, o knježjih stolih v hrvatskih pokrajinah, o večah in kvatrnih sodiščih v slovenskih deželah. Od 18. stoletja dalje pa, kakor že omenjeno, riše pisatelj pravni razvoj s širokimi a trdnimi črtami, oznamujoč obenem napovedane zakone tudi po njih bistvu in odkrivajoč tako že tiste strani, ki so dajale povod za poznejše spremembe. Vse to se strne v pregleden oris stanja našega kazenskega prava, kakor je veljalo v naši državi ob zedinjenju leta 1918.

Od tega trenutka dalje prikazuje knjiga obojno smer, ki je značilna za razvoj našega kazenskega prava v skupni državi. Na eni strani omenja vse količkej važne enotne zakone kazenskopravne vsebine, ki so izšli po zedinjenju in jih označi po njih značaju ter poudarja, zakaj je do njih prišlo. Pri tem ne pozabi omeniti zaslugo sodišč, ki so se trudila, da izrekajo odločbe glede zveznih deliktov, zagrešenih na različnih pravnih območjih, ob vsej pestrosti zakonitih predpisov vendarle povoljno. Na drugi strani pa popisuje priprave za zaželjeno zenačenje in uzakonitev enotnih zakonikov kazenskega prava in kazenske pravde. Pisec nam razgrinja sliko počenši od ustanovitve stalnega zakonodajnega sveta leta 1919. do najvišjega zakonodajnega sveta leta 1929., odkrivajoč marsikatero neznanice in obširno popisujoč vse izdelane zakonske načrte in dela posameznih odsekov, dokler ni došlo do izdanja novih zakonov. O teh podaja v jedrnatih besedah ideje — smernice, prikaže obširneje moderne ustanove, ki si jih je prisvojilo naše kazensko pravo, omenja tudi, zakaj so bile opuščene nekatere ustanove, ki jih pozna tuje pravo in jih je deloma poznalo tudi naše prejšnje pravo (n. pr. porota). Pokaže pa obenem na hibe nove zakonodaje, ki bi jih bilo treba čimprej odpraviti.

Iz teh vrstic bo vsakdo spoznal, da ne gre za suhoparno naštevanje posameznih dogodkov, marveč za oris idej, po katerih se je razvijalo naše kazensko pravo, tako da poznejša poglavja organično rastejo iz prejšnjih. Vse je opisano v tistem živahnem slogu, ki je svojstven dr. Dolenčevemu peresu. Knjiga ne bo nudila le Čehoslovakom vpogleda v jugoslovensko zakonodajno delo, marveč jih odkriva tudi nam, zaradi česar smo piscu dolžni veliko zahvalo. Naj bi bila knjiga deležna še drugega, preko avtorjevih ciljev merečega uspeha: bodi uvod za po-

globitev vzajemnih pravnih stikov med nami in Čehoslovaki in da j pobudo za zblíževanje med obema državamata tudi na pravnem polju.

Dr. R. Sajovic.

Dr. Navrátil Michal: Almanach československých právníků. Praga. Samozaložba. 1930. Str. 546. Cena 250 Kč.

Ob priliki III. shoda češkoslovaških pravnikov v Bratislavi l. 1930 je izdal dr. Navrátil s podporo češke akademije in pravosodnega ministrstva životopisni zbornik češkoslovaških pravnikov, ki so se udejevali v umetnosti, znanosti, lepi literaturi in politiki, počenši od Karla IV. do najnovejše dobe. Zbornik prinaša okoli 2000 krajših in daljših črtic o delovanju in pomenu posameznih pravnikov, ponekod so navedena več ali manj izčrpno njih znanstvena dela. Knjiga je zato resno zrcalo kulturnega udejstvovanja češkoslovaških pravnikov in zgovoren dokaz o njih uspešnem delu za narodno kulturo. Vsak češkoslovaški pravnik bo s ponosom pokazal nanjo. Pomnožila je knjiga znatno tudi zunanji sijaj bratislavskega shoda.

Dr. Dolenc Metod: Sistematski pregled naredjenja sodskog krivičnog postupnika u cilju osiguranja ličnosti učinioca krivičnoga djela. Zagreb. 1931. Posebni odtisk iz »Mjesečnika«. Str. 13.

Dr. Furlan Boris: Filozofija prava i opšte nauke o pravu. (Opšta pravna nauka i enciklopedija prava.) Beograd. 1931. Posebni odtisk iz »Arhiva za pravne i društvene nauke«. Str. 18.

Gradivo za gospodarsko statistiko v Sloveniji. Ljubljana. Zbornica za trgovino, obrt in industrijo v Ljubljani. 1931. Str. 46. Cena Din 20.

Anšlus nebo Nová Evropa. Vyklad čl. ministra zahraničních věcí dr. E. Beneše v zahraničním výboru poslanecké sněmovny a senátu dne 23. dubna 1931. Praga. A. S. Orbis. 1931. Str. 51. Cena Kč 1.

Razne vesti.

V Ljubljani, meseca junija 1931.

Kronika društva »Pravnika«. Dne 17. maja je priredilo društvo svoj običajni majniški izlet. Izhodišče izleta je bila Višnja gora, odkoder so krenili izletniki preko Leskovca in Obolnega na Javorje. V tej prijazni gorski vasi je bil namenjen odpočitek za obed. Od tam je družba krenila popoldne v šmartno pri Litiji. številnim ljubljanskim in dolenskim izletnikom so se pridružili tu še drugi ljubljanski in litijski pravniki s spremstvom, tako da je narastlo število vseh preko 70. Obilna udeležba je pokazala, kako udomačena je že ta pomladanska društvena prireditve. Po prijaznem litijskem gričevju je vodil izlet banski svetnik Podboj Fran, za kar mu bodi izrečena najlepša zahvala. — Kot novi člani so pristopili društvu: univ. docent dr. Tomšič Fran, abs. pravnik Satler Fran, urednik šenk Vlado, vsi iz Ljubljane, pravni pripravniki Gruden Ludovik, Peterca Franc, Picek Ivan in Rus Ernest iz Novega mesta, sreski načelnik Viher Friderik v Slovenjgradcu, odvetnik dr. Koprivica Niko v Dubrovniku in odvetnik dr. Jan Juro v Mariboru.

Osebnosti. Pri sodiščih so postavljeni: za sodnika okrožnega sodišča v Mariboru dr. Čemer Josip, za starešino okrajnega sodišča v Slo-